

Andrássy Lajos

Alkonyi dal

Ahol meleg mély barna szemed ért
De megszépültem! Barna szemedért
Jönnék hetedhét országon is át!

Csak varázslatod változtasson át
Sasok fiává, délcéggé — avagy
Oly égi lényvé, mint ami Te vagy
Keringjenek csillag-homlokod körül
Oly szép legyenek mint két szemed körül
Tavak körül a téli alkonyat!

Zene szól: képzelt lényedből ered
Suhogó selymeknek csábító éj-dala ez
Uzso utánad hullámozó fény-hajadé
Zizegő nádának ölelő csendje ez ének
Susogó hárfá zenéje: szemedé...
Igazi szimfonia!

Kajánság

Amikor minden nehezék
labunkon lóg, már nem elég
szárnyaláshoz a szárnyunk
vigyorog ránk az árnyunk:
s nem látja mikor belelép
a rozsdás szögbe...
Eh elég!

Lódi Ferenc

Kisváros

Csakott szemmel is eltalálnék
egyik végétől másikig.
Itt lakott Dankó, ott Juhászék
s Tömörkény, Móra váltig itt.

Az ismerősök sokadalma
kisért, s míg élek, nem fogy el.
Egyik-másik, ha gyorsan halna,
hiányzana, mint jó modell.

Megszoktam őket jó gyomorral,
miként az ételt, — enni kell,
ha zsíros is, ha százaz tonhal...
Legfeljebb számrá ég, kiver.

Kisváros, hej, mi minden volt már
sok ismerősöm, és mi én!
Volt úgy, hogy polcra szónokoltál,
s mint lepkét vitt az esti fény.

Főlvágtad szomjas farkastorkod?
S hittél, vagy nem, már egyre megy?
Szívemben csupa szitkot fojtok.
Lázt e leitár-egyveleg.

Fut a ló ezzel, azzal is,
s amaz ledobta utfelén.
Ördögük kardos angyal is,
hát verje őket, úgy legyen.

Nem tudok lenni oly szabadnak,
hogy szeressem, ki nyelvet ölt,
fejét fordít tűző napnak,
s naponta vesz föl, vet le bőrt.

Azért csak több az én barátom
s a kézfogásuk tiszta szó,
beezédes, mint a zöld ágon,
tavaszba-nyiló, biztató.

S e város, melyhez eltalálnék
csukott szemmel, — az én fiarn.
Kamasz... körcsán pattanás ég
s kínóvi, mint mi, annyian.

A vonat dőcögött és igen gyakran megállt. Bodnár Pista úgy érezte, hogy megsohasam volt ilyen hosszú az utazás. Pedig az utóbbi néhány esztendőben sokszor megtette ezt az utat. Volt mikor hetenként, de havonta egyszer biztosan. Ahogy a munka, meg a tanulás megengedte. Mostanában más oka is volt, hogy ritkította az utazgatást, de erről meg odahaza is hallgatott. Edesanyja előtt ugyan soha sem volt titka, de ez egészen más. Ki tudja, hogy fogadná a hírt. Nem lenne-e féltékeny arra a városi kislányra Zsuzsikára, aki egy kicsit máris elcsábította tőle a fiát.

Négy éve már, hogy először útrakelt. Kis batyut vitt csak magával, nem volt szüksége bőröndre. Az építőknél szívesen fogadták, hiány volt a munkásokéban. Szállást is adtak. Elvégezt valami tanfolyamot, aztán a betonkeverőkhöz osztották be. Azóta már volt darus is egy ideig, megtanulta az állványozást, a zsámozást, s ha kellett segített a kőműveseknek a raktáreépületek felhúzásánál. Az ilyen emberre felfigyelnek mindenütt. Mire észrevette, már egy kisebb brigádot bíztak rá, szinte gyerekfejjel. De nem vallott szégyent. A művezető szerint tud bánni az emberekkel, pedig csak annyit tesz, hogy maga sem restelli a munkát. És köztük él, velük van azután is. A közös sors előbb-utóbb összekovacsol mindenkit. A vagonok, a vándormadarak hamarosan elkotródnak, odébbállnak, s aki marad, annak biztos, hogy kell a pénz, oka van rá, hogy hajtszon.

Pista a fogához verte a garast. Nem kuporgatott, de ha egy kis pénze volt, azt beosztotta, előre rakta. És havonta egyszer vitte haza a mamának. Anyja sokszor dorgálta is érte.

Költés magadra is fiám! Nem lehet így élni egy legényembernek.

Bizza csak rám, edesanyám — szokta mondani ilyenkor. Majd eljön annak is az ideje. Most csak az a fontos, hogy a kicsik ne lésanak hiányt semmiben.

Azám a kicsik! Az öcskös, meg a hugi, akiknek szinte második apjuk lett, mióta az igazi edesapát eltemették. Laci kamasz már, most megy ipari tanulónak az őrszél. Juliska pedig ápolónő szeretne lenni, ha megnő. Egyelőre csak a babáit gondozza, babusgatja, amiket szintén Pista vett neki, mivel sosem érkezett úres kezél.

Hiszen maradhatott volna a térszibe is annak idején, habár tulságosan nem is marasztalták. De nol voltak még akkor a rendszeres készpénzfizetéstől, a fiataloknak is kijáró háztartástól, no meg a majdnem ingyenes betegellátástól. Nem is

hitte el senki, hogy erre ilyen rövid időn belül sor kerül. Ment hát, aki csak tehette, főleg a fiatalok. Hogy jobb volt-e nekik, vagy rosszabb, embere válogatta. Volt ki szakmát szerzett és végleg a városba költözött, a többség azonban megmaradt amolyan névtelű hazajárónak. Hej, azok a téli bumilázok, az örökös várakozás, ácsorgás, zotykolódás! De szívesen lemondott volna róla valami biztosnak ígérkező otthoni megelégedésért.

Es most, amikor a vonat hazafelé dőcögött vele, azon töprengett, vajon milyen lesz majd a fogadtatás. Mert egy hónapja már, hogy elküldte a belépési nyilatkozatot a szövetkezetnek. Valami olvashatatlán aláírásával érkezett, hogy a vasárnapi közgyűlésen döntene majd a felvétellekről.

Aztán az anyja is írt, alig olvasható szájkész betűivel. Anyit kislabizált belőle, hogy boldog a fia elhatározása miatt és nagyon várják. De nem szeretné, ha csalódás érné, mivel a térszében már nem vesznek fel könnyen serkít, nagyon megrostálják a jelentkezőket. Adja Isten, hogy sikerüljön!

Mert vannak ám olyanok — hallja az ember a vonaton is —, akik most, hogy fordult a sorsuk, gúnyolódanak az új belépőkön. „Akkor elpucoltatok, hátat fordítottatok, most, amikor már könnyebb, bezzeg jön-

nétek vissza!” — így beszélnek. És van is ebben valami. De azért nem volna igazság, ha mindenkit egy kalap alá vennének. A logos, persze mindenütt lógós, az sehol se kell, se falun, se városban. De elválik az hamar. Meg aztán, aki szakmához ért, az nem kunyerál, nem sirja vissza magát. Annak nincs szüksége rá. Tiszteséges ajánlat ez, barátaim. Hogy miért jön haza megis az ember? Nehéz ezt elmondani. Pláne ennyi figyelmet szem előtt! Azon kapta magát, hogy szinte mondta is a maga védőbeszédét.

A gyomra összeszorult, ha arra gondolt, hogy oda kell állnia a régi ismerősök, meg ismeretlenek elé, és tűrni, hogy mustrálgassák, mint egy lovat. Bár csak összetépt volna azt a papírosát, mielőtt postára adta! Most nyugodtabban utazhatna hazáig. Különben is, hogy lesz azután, ha netán felveszik? Mi lesz Zsuzsikával? Mondani sem merne neki a szándékát. Rendes kislány, ott ismerte meg az építkezésen. Amolyan beirófele volt, de nem hordta fenn az orrát, mint a többi iródisták. Az hozta össze őket, hogy ő is felárva, mint egyszer elmesélte. Az edesanyját vesztette el. Az apja azután megnősült és azóta... Erről nem szívesen beszélt, pedig mostanában már sokat voltak együtt. Móziba meg néha táncolni is elmentek. Es most már úgy érzik mind a ketten, hogy nagyon

füres lenne az életük egymás nélkül. Tán megiscsak szólni kellett volna neki erről a felvételi dologról is. De hát ha nem sikerül, ez tartotta vissza. A szégyent könnyebb egyedül elviselni.

Hát te nem szállsz le? — nézett rá csodálkozva egyik bejáró cimborája, aki már az ajtónál sorakozott.

Dehogynem! — ugrott fel és ő is beállt a sorba. — Még csak az hiányzik, hogy levigyen Szegedre.

A körülötte állók felnevetek, de nevetésük nem esengett gúnyosan, inkább együttérzéssel, szeretettel.

Megszokták és ismerték egymást. Ha valaki elmaradt véletlenül, mindjárt tudták, hogy a szabadságát tölti, vagy netán beteg. Mostanában ugyan egyre gyakrabban előfordul, hogy egyesek végleg otthon maradtak.

Hadd hulljon a fergese! — mondták ilyenkor nevetve, de a nevetésükbe egy kis kesernyés fájdalom is vegyült. „Neki már sikerült!” — ez volt a ki nem ejtett szavak mögött.

Pista úgy vágott sietve a falu közepe felé vivő útnak, mintha enyhe büntudat gyötörné, hogy cserbenhagyta társait. Pedig tudta, hogy ez a gondolat butaság. Hiszen ő el sem ment volna innen, ha...
Hirtelen meleg veríték öntötte el a homlokát, s ijedten tapogatta meg a zsebeit. „Oh, én mafla jószág! Majd elfelejtettem...” S társai most már tényleg azt hitték, hogy megkerült, vagy a vonaton felejtett valamit, mert rohanni kezdett visszafelé. Pedig csak az jutott eszébe, hogy a nagy töprengésben még egy zacskó cukrot sem vett a kicsi Juliskának.

Csak be ne zárjon a restis, mielőtt odaér...

Hámos György:

Mikor tévéznek az iszákosok?

Úgy érzem, meg kell védenem a tv-t. Méghozzá két legkedvesebb kolleginámmal szemben. Két nagy lapunkban írtak kritikát az Alkohol című kisfilmről. Egyikük elemzően, elismeréssel; másikuk lelkesedéssel és meghatáran. Egy dolgot azonban mindketten szemére vetettek a tv-nek (egyikük külön cikkét is írt róla), miért mutatták be este tíz óra öt perckor ezt az iszákosság ellen készült kisfilmet. Tehát olyan időben, amikor az iszákosok éppen a kocsmában vannak. Nem tudom, van-e megbízható felmérés arról, mikor isznak az iszákosok. Azt hiszem, nincsen. De nem is ez nyugtalanít engem kritikusi társaim szemrehányásában. Félek attól a „hasznos szemlélettől”, amely egy műalkotástól (s egy jó dokumentumfilm kétségkívül az), ilyen direkt hatást remél. Valósággal kárba vesztettnek érzi az alkoholizmus ellen küzdő művet, ha azt az alkoholisták nem tekintik meg minél nagyobb számban.

Előre is elnézést kérek minden iszákostól a hasonlatért, de készített már a televízió kitűnő dokumentumfilmet a fiatalokiak bűnözéséről és a titkos prostitúcióról is. Ezeket milyen időpontban kellett volna sugározni? Mikor nézik a tv-t a fiatalok bűnözők? Hát még a titkos prostitúáltak? Este felé már nem; ez majdnem biztos. Reggel sem valószínű, hiszen aludni is kell. Mégis fontos feladatot teljesítettek a dokumentumfilmek. Reszben azokon az áttételeken keresztül, melyek révén a művészet hat a valóságos életre. Közérzetet, közhangulatot, társadalmi ellenállást vált ki; nyugtalanságot kelt, illetékes szervezeteket és hatóságokat ösztökél fokozottabb tevékenységre stb. A netelő célú dokumentumfilm, természetesen nem elegendhet meg egy regény, egy játékfilm lassan érlelt hatásával. Türelmetlenebb azoknál, gyorsabb eredményekre törekszik; mégsem arra számít elsősorban, hogy hatására a bűnözők abbahagyják a bűnözést, az iszákosok az irást, a prostitúáltak... Inkább azokra gondol, akik még nem bűnözők, nem pros-

titúáltak és nem iszákosok. Tehát több idejük van tennézésre, s több szellemi szabadságuk a látottak megfontolására.

Nagyon gyenge lenne az a dokumentumfilm, mely egyenesen az érintetteket akarja meggyőzni szivedélyűk utálatosságáról. Csak az elrettentés módszerével kísérletezhetne. De a tv-nézés nem kötelező. Az iszákos tehát bármilyen időpontban mutatják is be, hogy ő milyen utálatos, ha iszik; felkelhet a székéről és elmehet a kocsmába. S a kocsmába mit lát? Azt, hogy aki sokat iszik bamba lesz, ostobán beszél, emberi rangjához méltatlanul viselkedik, elterül a földön. Nap nap után ezt láthatja a kocsmában. Mégsem változik meg. Miért változna meg, ha a képernyőn látja ugyanazt? S ha leissza magát a kocsmában, beviszlik a kijózanító állomásra. Ott gyomormosást kap, ami ropant kinos procedúra. S ez alatt otthon a képernyőn ugyanancsak gyomormosást mutatnak be. De ő bezzeg nem látja. S így nincs módja rá, hogy elborzadjon a dologtól... Tanulság: a tv folytatása tovább ezt az értékes, szenvedélyes, művészi munkát az alkoholizmus ellen, de a műsoridőket ne igyekezzék a kocsmákkal egyeztetni.

BERENCZY SANDOR

Idill

Fürdőszobában:
nagy bádorgásban
fürdik a család
és a tűzön
sarkantyús fazékban
fortyog a krumplíleves

Sikálják magukról
szappannal
körömfével
a farsádságot
a bajt

és a sütőben
álmosan szeszzen
a zaftban a marhaszelet

Az este
ököllel veri az ajtót
s a kultúra
az ajtófélfán
kis fadobozban kiabál:
lelőtték!... megfulladt!...
felrobbant!... elégett!...